

עיתון זגלמביה זאגלעמביער צייטונג

ארגון עולמי של יוצאי זגלמביה
Zagłębie World Organization
www.zaglembie.org
admin@zaglembie.org

גיליון מס' 40 ניסן תשע"ז – אפריל 2017
Zagłębie (Zaglembie) Newsletter April 2017

חג חרות שמח Happy Passover

אביב / מאת אוריאל אופק

הבוקר ביקר הזמיר בבית
ופיזר את שיריו מסביב.
הוא נופף בכנפיו היפות לקראתי
וזימר "בא אביב! בא אביב!"
הבוקר ביקר הפרפר בגני
וירד עלי פרח חביב.
הוא ברך את בתי הקטנה ואת בני
ולחש: "בא אביב! בא אביב!"

הבוקר הגיע ניסן לעולם
עם פרחים ועם שמש ואור.
הוא הביא את בשורת האביב לכולם
חג שמחה, חג חרות, חג הדרור.

מור זיונץ ליד קבר סבו, עמ' 10

קבר האחים בבירצ'ה ששופץ, עמ' 3

חידוש לוח הזיכרון בבנין, עמ' 3

מצאה בת דודה בצרפת, עמ' 13

Będzin
Sosnowiec
Dąbrowa Gornicza
Zawiercie
Czeladź
Ślawków
Wolbrom
Chrzanów
Dańdówka
Gołonóg
Grodziec
Kazimierz
Klimontów
Ksawera
Kromołów
Łagisza
Maczki
Milowice
Modrzejów
Niemce
Niwka
Olkusz
Oświęcim
Piaski
Porąbka
Siewierz
Strzemieszyce
Trzebinia
Wojkowice
Zagórze
Ząbkowice

חברי וידידי יוצאי זגלמביה לדורותיהם,

בגיליונות האחרונים של עיתון זגלמביה היה מקום זה מוקדש לדברי יו"ר הארגון וברכתו לחברים. לצערנו, לפני כחודשיים, נפטר מנחם ליאור, יו"ר הארגון, לאחר כשנתיים שעמד בראשו. מנחם ראה בחיזוק הקשר של הארגון עם בני הדור השני

והשלישי ליוצאי זגלמביה את אחת ממשימותיו העיקריות ופעל בכל כוחו לחזק קשרים אלה עם החברים בארץ ובחו"ל.

במסע האחרון לפולין, בקיץ שחלף, בו השתתף מנחם, נטלו חלק כעשרים חברים מחו"ל וכשלושים מהארץ ובאירועים שקיים הארגון לאחר המסע: אזכרת ט' באב, הרמת כוסית לראש השנה, מסיבת חנוכה וקפה זגלמביה, כמו גם בדף הפייסבוק "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה" ראינו את נוכחות ומעורבות החברים.

בני הדור הראשון שמו לעצמם כמטרה מרכזית את נושא הנצחת יהדות זגלמביה המפוארת שנכחדה בשואה, וגולת הכותרת למפעלם הוא אתר ההנצחה הממלכתי ביער מודיעין. מספרם של בני הדור הראשון הולך וקטן לצערנו, ומכיוון שכך עלינו, בני הדורות השני והשלישי, מוטלת החובה לשמר ולהמשיך את המורשת והמפעל אותם החלו הורינו.

המשימות העיקריות שלנו כארגון יהיו, בנוסף לשימור והמשך הקיים, הרחבת שורות הארגון וחיזוקו בחברים חדשים מהארץ ומחו"ל בני כל הדורות, עיצוב ושימור הזיכרון של קהילות זגלמביה וגיוון פעילויות בערוצים השונים.

בפרוס חג הפסח, חג החרות, אני מברך את כל חברי וידידי הארגון ובני משפחותיהם בברכת חג שמח.

איציק אופלר

העורך

והתמידו בני הדור הראשון. כל זאת נוסף על הפעילות הרגילה וקיום האירועים השונים כמסורת הארגון מימים ימימה. נפעל גם לשלב בני דור שלישי בפעילות זו.

באסיפה הכללית של הארגון שתתקיים בערב ראש השנה נדווח לחברי הארגון על פעולותינו, היעדים שהצבנו, המדיניות שעיצבנו, דרכי הפעילות ונוהלי העבודה שגיבשנו. נבחר מוסדות חדשים אשר ימשיכו את מפעל ההנצחה האדיר שהביא כבוד רב ליהדות זגלמביה.

אני קורא לחברי הארגון בני הדור השני והשלישי להטות שכם ולעזור לנו מי בעשיה, מי בעצה ומי בתרומה ודמי חבר.

בברכת חג שמח וכשר,

דב פניני,

יו"ר הצוות המוביל

בשנים האחרונות, תוך ראייה לעתיד, שולבו בני הדור השני ליוצאי זגלמביה בהנהלת הארגון. יו"ר הארגון היה בן הדור הראשון ועל ידו בהנהלה בני הדור הראשון והשני. עם פטירתו של מנחם ליאור ז"ל, היו"ר האחרון

בן הדור הראשון, החלטנו בני הדור השני בהנהלת הארגון להמשיך את פועלם רב השנים של מייסדי הארגון ובני הדור השני.

המטרה שהצבנו לפנינו היא להמשיך ולשמר את מורשת יהדות זגלמביה ולהנציח את אתריה ותרבותה בפולין ולבטח גם בארצנו ישראל.

הנהלת הארגון בחרה צוות מוביל בן שישה חברים בראשותי. הצוות יפעל לקבוע יעדים ולגבש נוהלי עבודה ותוכניות פעולה כדי שהארגון ימשיך לתפקד, לפעול ולמלא את השליחות הקדושה בה החלו

חידוש לוח הזיכרון מעל הבונקר בבנדין

לוח הזיכרון המקורי
הותקן בספטמבר 1947
על ידי חברים
מהארגונים "דרור"
ו"פועלי ציון". בחלוף
השנים שחקו פגעי הזמן
את הלוח.

ביוזמת חברינו, קרולינה
ופיוטר, מארגון "בראמה
צוקרמן" הוסר הלוח
המקורי, לפני כשנתיים,
עבר תהליך של חיזוק
ושימור בחומרים
מיוחדים והוחזר למקומו
ב-9 במרס, בטקס
בהשתתפות חברי וידידי
"בראמה צוקרמן".

שיפוץ מתחם קבר האחים בזביירצ'ה

מרצ'ין ברגר, חברנו מזביירצ'ה, שלח לנו תמונה המראה את השיפוץ שנעשה במתחם קבר האחים בבית העלמין בזביירצ'ה. באמצע חודש נובמבר רוצפה רחבת קבר האחים והשטח סביבה נוקה על ידי קבוצת תלמידי תיכון, בניצוחו של מרצ'ין. והכל בהתנדבות.

מקור השראה

מנחם ליאור (ליור) ז"ל, שנפטר ב-20 בפברואר, היה איש משפחה, חבר נאמן ולוחם מחתרת תקומה ושלום, אל"מ (מיל') מוותיקי חיל-האוויר ויו"ר ארגון יוצאי זגלמביה. תחנות בחייו

מאת יעל רגב

התחנך בתנועת הנוער החלוצית "גורדוניה", מהתנועות הציוניות הגדולות בפולין. בגורדוניה למד את תורתו של א.ד. גורדון, אותו העריץ וראה בו מורה דרך ו"סבא שלישי". בית הספר והתנועה עיצבו אצל מנחם עולם ערכי של אהבת אדם ואהבת ארץ ישראל.

בתקופת הכיבוש הנאצי הצטרף מנחם לאביו ולדודו, שהיו ממנהיגי המחתרת היהודית בבנדין, ולמרות גילו הצעיר הוא לקח חלק פעיל בפעילות

המחתרת. לימים הוא קיבל על כך את אות הלוחם בנאצים.

אחת הפעולות בהן השתתף הייתה הצלת חבר מחתרת שנורה בידי הגרמנים, נתפס ואושפז בבית חולים בבנדין. במבצע נועז חילצו מנחם וחבריו למחתרת את הפצוע מבית החולים והצילו אותו ממוות בטוח. האיש שרד את המלחמה ולימים עלה לארץ.

בשנת 1943, עם חיסול הגטו ושליחת תושביו למחנה השמדה, הצליחו מנחם והוריו להימלט מהגרמנים בעזרת פעילים מהמחתרת הפולנית. הם יצאו למסע קשה ורב סכנות אל ארץ ישראל. במהלך חודשים ארוכים, כחלק מקבוצה של 25 איש, הבריוו שלוש בני המשפחה את גבולות פולין, סלובקיה, הונגריה ורומניה תוך שהם מבוססים בשלג עמוק, צועדים מרחקים גדולים ברגל, נוסעים בעגלות וגם ברכבות ומתמודדים עם זוועות המלחמה. כך למשל, בפלוישט שברומניה הם מצאו עצמם תחת הפצצה מאסיבית של שדות נפט על ידי בעלות הברית, ונותרו בחיים.

מרומניה הם המשיכות את מסעם לקושטא שבתורכיה בספינת משא קטנה ורעועה שעל סיפונה הצטופפו מאות פליטים. נוסעי הספינה זיהו שרב החובל שינה את כיוון הפלגת הספינה בניסיון להסגיר אותם לגרמנים. תשלום עתק לרב החובל כדמי כופר הביא את הספינה לשוב ולהפליג לקושטא. בהמשך נעצרה הספינה ע"י צוללת גרמנית, ורק לאחר שעלה בידי

ב-11 בספטמבר 1969, במהלכו של יום עמוס קרבות אוויר, בו הופלו 11 מטוסי קרב מצריים, התפנו הרמטכ"ל דאז, רא"ל חיים בר-לב ז"ל, ומפקד חיל האוויר דאז, האלוף מרדכי הוד ז"ל, לענוד דרגות אלוף משנה למנחם ליאור, שהיה היועץ לתקציבים ולמשק של מפקד חיל האוויר. עבור מנחם ליאור היה זה עוד סימן דרך בניצחונו על הצורך הנאצי.

ב-21 בפברואר 2017 התקבצו מאות רעים ושותפים לדרך, וכמובן בני המשפחה, ללוות את מנחם ליאור ז"ל בדרכו האחרונה ולחלוק לו כבוד אחרון.

בימי השבעה תארו רבים עד כמה מנחם ז"ל סימל תקופה וגם היווה עבורם מקור השראה. אחרים העלו על נס את נכונותו לסייע להם בעצה חכמה, ביצירת קשרים ובעזרה אחרת ללא תמורה ומתוך כוונה להיטיב. היו שהדגישו דווקא את נוכחותו העוצמתית, את כושר המנהיגות שלו, ועד כמה הם אהבו להיות בחברת האיש, ליהנות מהאנרגיות הטובות שלו, מרוח הנעורים ומהמרץ שהקרין, כמו גם מאהבת החיים והאדם שלו.

מנחם ז"ל השאיר בלב רבים זיכרונות טובים של מנהיג אנושי בעל אישיות קורנת ועולם עשיר.

מנחם ליאור (ליור) נולד בחג הפסח תרפ"ח (5.4.1928) לדוד ליור ולמרים לבית קמינר, פעילים ציוניים סוציאליסטיים מהעיר בנדין שבמחוז זגלמביה בפולין. שתי המשפחות השתייכו לחסידות גור, ורבים מהם נטלו חלק פעיל בחיי הציבוריים, החברתיים והכלכליים של הקהילה.

מנחם הוא דור שני למשפחות יהודיות, שהעניקו לילדיהן השכלה כללית בנוסף לחינוך המסורתי. הוא נשלח להתחנך בבית הספר "מזרחי", כפשרה בין עמדת אביו, שרצה שהילד ילמד בבית ספר ממלכתי, לבין רצון סבו, שביקש שהילד ילמד בחדר. במקביל, הוא

הקברניט לשכנע את הגרמנים שהנוסעים הם אכן פועלים רומנים - היא הורשתה להמשיך בדרכה. לפליטים שהפליגו באנייה אחרת לא היה מזל כזה והיא טובעה בטיל טורפדו על ידי משחתת גרמנית.

מקושטא המשיכו מנחם והוריו, מלווים בחיילים בריטים, ברכבת משא דרך סוריה ולבנון עד שהגיעו למחנה המעצר בעתלית ומשם לתל-אביב.

בארץ ישראל הצטרף הנער מנחם לגרעין "עליית הנוער" והתחנך בתנועה הקיבוצית. בשנת 1946 הוא נשא נאום, כנציג ילדי השואה, בפני ועדת חקירה אנגלו-אמריקאית בראשות ג'יימס מקדונלד שבחנה פתרון לבעיית העקורים בארץ ישראל. בין נציגי היישוב שהופיעו בפני ועדה זו היו גם ד"ר חיים ויצמן ודוד בן-גוריון.

באותה שנה מנחם התגייס לשורות ארגון ההגנה והושבע כחבר. הוא נעצר על ידי הבריטים באירועי "השבת השחורה", ושהה מספר שבועות כאסיר בלטרון וברפיח. על פעילותו בתקופה זו זכה לעיטור לוחמי המדינה (על"ה).

לאחר החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר השתתף מנחם בליווי שיירות בדרך לירושלים הנצורה. במלחמת השחרור הוא לחם בקרבות בעיר העתיקה. בשנים 1951 עד 1974 שירת כקצין בחיל האוויר, במהלך השתתף במבצע קדש, ובמלחמות ששת הימים, ההתשה ויום הכיפורים.

מנחם שמש במגוון תפקידים משמעותיים בחיל האוויר וסיים את שירותו בדרגת אלוף משנה. בין תפקידיו: ראש מדור סטטיסטיקה, ראש לשכת מפקד חיל האוויר, יועץ לתקציבים ולמשק האחראי על מערכת התקציבים והבקרה של החיל וחבר קבוע במטה חיל האוויר - שותף סוד למבצעים שהשתיקה יפה להם.

במהלך שירותו הצבאי קיבל את דרישתו של ראש הממשלה ושר הביטחון, דוד בן גוריון, כי כמו כל קצין היוצא בשליחות לחו"ל יעברת גם הוא את שם

משפחתו. בעצת "הזקן" הוסיף מנחם את האות "א" לשם משפחתו המקורי (ליור) ושינה אותו ל"ליאור". לאחר שחרורו מצה"ל כיהן מנחם במגוון תפקידים בכירים בסקטור הציבורי: סמנכ"ל כספים באוניברסיטת תל-אביב, סמנכ"ל כספים בחברת התעופה "קאל מטענים", סמנכ"ל כוח אדם בחברת "אל-על", משנה לגזבר עיריית תל-אביב ומנהל אגף התקציבים בעירייה. תפקידו האחרון היה מבקר עיריית תל-אביב.

במקביל לעבודתו וכגמלאי, עסק מנחם בפעילות התנדבותית ענפה בתפקידים שונים: יו"ר ועד גזברי האוניברסיטאות, יו"ר "קשת" - אגודה למען הקשיש בת"א, יו"ר ארגון מבקרי העיריות, יו"ר ועדת ביקורת בעמותת חיל האוויר, חבר מועצת צוות וחבר בוועדת הכספים, חבר מועצה באגודה למען החייל וחבר בוועדת הכספים וכן חבר האגודה הבין לאומית למבקרים. בשנותיו האחרונות כיהן כחבר בוועדת הכספים של מרכז הארגונים ועמד בראש הארגון העולמי של יוצאי זגלמביה.

בשנת 1988 לקח מנחם חלק במצעד החיים הראשון כנציג עיריית תל-אביב. ב-2003 הוא חשף את קיומו של בית כנסת "מזרחי" בבניין שהוסב למחסן פחמים. בעקבות כך שוחזר בית הכנסת, והיום בזכות ציורי הקיר והתקרה המדהימים שלו מהווה בית הכנסת אטרקציה לתיירים מכל העולם. בשנת 2006 היה מנחם שותף פעיל להבאת יומן שכתבה חברתו מילדות בתנועת גורדוניה, רותקה לסקר הי"ד (המכונה אנה פרנק הפולנייה), ל"יד ושם" בירושלים. בכך הצליח להקדים נציגי מוזיאונים רבים בפולין שניסו לשים ידם על יומן חשוב זה. לימים תורגם היומן לשבע שפות ואף הונצח בסרט של ה-BBC.

באותה השנה הוענקו למנחם תעודה ואות הוקרה מידי ראש העיר בנדין על תרומתו לשימור התרבות היהודית בעיר. על אות ההוקרה שיצוק מנחושט מוטבעת אמירתו של הסופר והמשורר ז'ורז' דיאמל: "אם אין תרבות בלב אנוש, לבטח לא תמצא אותה באף מקום אחר".

הותיר אישה (הנקה לבית שולוביץ), ילדים (שמוליק, יעל ורן), חתן (רפי רגב) ונכדים (עידן, עמרי, נועם ונדב) השואבים השראה מחוכמתו אומץ לבו ונדיבותו.

מצאתי עץ שלם שרוף וגדוע

גדלתי בידיעה שיש מעט מאוד וילמנים בארץ, ושאף אחד מהם לא קשור אלינו במישרין. לפני כשלוש שנים גיליתי שיש לי בני דודים מדרגה שלישית ורביעית ועוד וילמנים ששרדו את השואה שלא הכרתי

צילמה: אוראל גבריאל

מאת צור וילמן

"לכל איש יש שם
שנתן לו אלוהים
ונתנו לו אביו ואימו
לכל איש יש שם
שנתן לו הים
ונתן לו מותו"
(זלדה)

והסתבר לי, שישנם אפילו פולנים שמוכנים לעזור ולסייע באיתור תעודות ומידע.

היום, כשלוש שנים אחרי התחלת המסע שלי, אני מכיר את שמות הורי וסבי סבי, בערך 6 דורות אחורה.

אימתתי את הידיעה שוילמנים זו משפחה של כהנים. גיליתי שלסבא שלי היו אחים שנספו, ולמעשה דוד שלי קרוי על שמם. גיליתי שיש לי בת דודה מדרגה רביעית (סבא של אבא שלה הוא אח של סבא של סבא שלי), שאביה שרד את השואה והיא חיה בארץ ואנחנו היום בקשר.

גיליתי שיש לי בארץ בני דודים מדרגה שלישית שהם דתיים מאוד, וככל הנראה התנערו מסבא שלי כי הוא עזב את הדת אחרי השואה. בכל זאת, הצלחתי להיפגש איתם ואף הוזמנתי לחתונה של אחד הילדים (בן דוד מדרגה שלישית שלי). גיליתי גם שסבא שלי היה ב-11 מחנות עבודה וריכוז, ושהוא היה מאושפז בבית חולים בגרמניה במשך שלוש שנים אחרי שהסתיימה המלחמה.

גיליתי את עובדות השואה האיומות בצורה קרובה ואישית מאוד דרך סיפורים של ניצולים, דפי עדות מיד ושם ומסמכים. גיליתי שיש מקום אחד שבו סבא שלי כן סיפר מה עבר עליו בשואה: בהצהרות שהגיש בגרמנית למשרד האוצר הגרמני כדי לקבל פיצויים. הצלחתי להשיג עותק של המסמכים הללו, מהם למדתי דברים רבים.

אני דור שליש. גדלתי בלי שורשים. עם סבא ששותק את השואה ועם צל שחור שמכסה כל מה שיש מאחוריו. כל החיים שלי גדלתי בידיעה שאין לי משפחה. שיש מעט מאוד וילמנים בארץ, ושאף אחד מהם לא קשור אלינו במישרין. תמיד חשבתי שאם היו לי קרובי משפחה, אז הם נשרפו בשואה, אבל שגם זכרם, שמותיהם, עצם היותם, אבדו לעד.

לקראת יום השואה 2014 התחלתי לחפש מחדש את המשפחה שלי, והפעם ברצינות. איכשהו, ניצת בי זיק של תקוה שיכול להיות ואתבדה, שיכול להיות ויש מה ששרד. הדבר היחיד שידעתי הוא שסבא שלי מבנדין, או כפי שהוא היה אומר "בנג'ין".

די מהר הבנתי שחיפוש שורשים מעמיק הוא מאמץ נפשי לא פשוט ודורש התמדה, נכונות לעבודה קשה ומייאשת, וגם קצת מזל. באחרון זכיתי בצורה די מפתיעה. לכל אורך החיפוש שלי קיבלתי עצות טובות ממספר אנשים, חלקם חברי הארגון, והתקדמתי במהירות שלא צפיתי.

הסתבר שבפולין שמורות תעודות לידה של רבים ממשפחתי. למדתי להכיר את ארגון ה-JRI, על האוצר הבלום שברשותו - 5 מיליון רישומים ממוחשבים של יהודים ממאות עיירות שונות בפולין. הסתבר לי שביד ושם, בכל דף עדות, כתוב גם מי הגיש אותו. גיליתי גם שביד ושם יש ארכיון של תעודות בעלות ערך רב מתקופת סוף המלחמה.

שלם שרוף וגדוע. יש בזה חוויה של גילוי, שזורה בחוויה מאוד עמוקה של אבל ואבדן.

אני חושב שאני לא אותו האדם שהייתי לפני שנתיים. לא יודע להסביר בדיוק איך השתניתי. במידת מה, הצלתי מתהום הנשייה את קיומה של המשפחה שהייתה לי ולא תהיה עוד. וגם זה מרד בגרמנים. אני חושב שאני יותר עצוב, אבל משהו בי הוא גם יותר שלם.

אני מציע לכולם לצאת למסע שכזה. אשמח לנסות ולסייע מניסיוני לכל מי שיהיה מעוניין.

לבסוף, גיליתי שיש עוד וילמנים ששרדו את השואה שלא הכרתי. בעיקר נשים, שהחליפו את שם משפחתן אחרי המלחמה. לחלקם (לילדיהן) הצלחתי להגיע, ואת חלקן אני עדיין מחפש, בתקווה לאתר אותן או את משפחתן.

לאורך השנתיים האחרונות חשבתי מספר פעמים שאני לקראת סיום המסע שלי. היום אני מבין שזה מסע שאין לו סוף. תמיד יש עוד מידע לעבד, ועוד מספר מקורות לאמת. יחד עם זאת, שלב ההתרגשות עבר, וההתקדמות הפכה לאיטית ומתונה יותר. חיפשתי עץ שורשים ומצאתי מעט מאוד עלים ועץ

צור וילמן, הנכד של חיים וילמן מבנדין, שנולד בשנת 1919 בפולין ונפטר ב-2002 בישראל.
054-6738633 Tsur8633@gmail.com

קבוצת הפייסבוק

לפני כשנה נפתחה קבוצה בפייסבוק שנקראת "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה". הקבוצה מונה כיום יותר מ-400 חברים. חברי הקבוצה מקיימים דיונים ערים ומעלים חומרים, מהם נדירים וייחודיים, הקשורים לתולדות יהדות זגלמביה שכל חבר יוכל למצוא בהם עניין. בנוסף ראינו כיצד חברים שהעלו תמונות ו/או פרטים משפחתיים לאתר הקבוצה זכו למידע רב ויקר ערך אודות בני משפחה שלא ידעו על קיומם. כולכם מוזמנים להצטרף.

עצרת יום השואה

העצרת תתקיים ביום שני 24.4.2017
בשעה 17:00 באנדרטה לזכר יהדות
זגלמביה ליד מבוא מודיעין.
התכנסות בשעה 16:30
בואו והביאו את משפחותיכם

העצרת השנתית לציון 74 שנים לחיסול גטו בנדין

תתקיים בבית העלמין בנחלת יצחק
ביום שלישי ט' באב 1.8.2017
בשעה 17:00
התכנסות בשעה 16:30

מיפגש חברים עם מרצ'ין ברגר

מרצ'ין מטפל בבית הקברות היהודי בזביירצ'ה, מרצה על נושאים יהודיים, נחשב בעיר כמומחה לענייני יהדות ותמיד מוכן לסייע לחברים המבקשים להשיג מידע, תעודות ומסמכים מארכיונים אודות קרובי משפחה. הכל בהתנדבות

מאת חדוה גיל

שבתחום בית הקברות הוכר, לאחרונה, כ"מונומנט לאומי" וחודש. בשנת 2013 יזם מרצ'ין אירועים לציון 70 שנים לחיסול הגטו בזביירצ'ה, שהתקיימו במשך מספר ימים והשתתפו בהם אזרחים רבים ואורחים. מרצ'ין גם מרצה, במסגרות שונות, על נושאים יהודיים ונחשב בעיר כמומחה לענייני יהדות.

לאחרונה, מרצ'ין גילה כי בעירה סמוכה, פילצה, נעשה שימוש במצבות שנלקחו מבית הקברות היהודי לבניית בתי שימוש. הוא סיפר כי בכוונתו לפעול להשבת המצבות השדודות לבית הקברות. בנוסף, מרצ'ין סייע בעבר, ומוכן לסייע בעתיד, לחברים המבקשים להשיג מידע, תעודות ומסמכים, מארכיונים או ממשרדים אחרים אודות קרובי משפחה. את כל אלה עושה מרצ'ין בהתנדבות, ברצון טוב וללא כל תמורה, ומצליח לגייס כספים ממקורות פרטיים וציבוריים.

המפגש היה מאוד מרגש לכולנו. תמונות מהמפגש ניתן לראות באתר האינטרנט של הארגון ו/או בפייסבוק בקבוצת "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה".

ביום חמישי 19 בינואר 2017 התכנסו בקפה אביב, בקניון רמת אביב, כ-30 חברי ארגון למפגש עם מרצ'ין ברגר ומשפחתו - אשתו יאדז'ה ובנו אנטון בן 11, שהגיעו לביקור מזביירצ'ה. מקצת מהחברים מכירים את מרצ'ין וחלקם חברים חדשים בארגון שביקשו ליצור איתו קשרים.

את מרצ'ין, שבמקצועו הוא מורה להיסטוריה, הכרנו לפני כ-13 שנה, כאשר הגיע להשתלמות מורים ב"יד ושם", ומאז ביקר בישראל עוד מספר פעמים.

מרצ'ין עוסק רבות בנושאים יהודיים: הוא מטפל בבית הקברות היהודי בזביירצ'ה, אחד מבתי הקברות היהודיים השמורים ומתוחזקים ביותר בפולין. ב-1 בנובמבר בכל שנה, "יום כל הקדושים" הנוצרי, כאשר הפולנים נוהגים לפקוד את בתי הקברות הנוצרים, מרצ'ין פותח גם את בית הקברות היהודי למבקרים, ונערים מתנדבים מתנועת הצופים אוספים תרומות.

בזכות תרומות אלה, הותקן לאחרונה שער חדש לבית הקברות ובוצעו עבודות תחזוקה ושימור. קבר האחים

נתינה ללא תמורה

תמיד היה הדבק המחבר ושנא את השתדלנות, ברח מהכבוד ולכן הכבוד רדף אחריו. נחמן גרינגרס, בנו של איזי גרינגרס ז"ל, מספר על אביו שנפטר ב-1 במרץ

"שלח לחמך..." היה נר לרגליו, "איזהו חכם? – הלומד מכל אדם". הוא הקשיב לכולם למד לקבל מכולם קטנים כגדולים, תמיד היה הדבק המחבר ושנא תמיד את השתדלנות, ברח מהכבוד ולכן הכבוד רדף אחריו.

תמיד ההנצחה עמדה כנר לרגליו. היה פעיל בכל פעולות ההנצחה של הארגון, מהתמונות של תושבי העיר, דרך הקמת האנדרטה כולל יצירת בקעת הקהילות שבה יכלו הניצולים לחקוק באבן לזיכרון עולם את שמות בני משפחותיהם שלא שרדו את התופת, הקשרים ההדוקים עם קק"ל בכל שנה ושנה בטקסי יום השואה, העברת הדגל אל הדור השני ועוד. כי איך אבי נהג לומר "אהב את המלאכה ושנא את הרבנות..."

תמיד ידע למצוא שפה משותפת עם כולם, כמו למשל כשהחליט לתת הרצאות בבתי כלא על הישרדותו בשואה, עם היחידה שכיבדה אותנו במשך שנים במשמר כבוד בטקס יום השואה, עם ילדי בתי הספר שהיו מגיעים בשעות הבוקר של יום השואה לשמוע סיפור אישי.

ולסיום, משפטו של הרב שלמה קרליבך מציין יותר מכל את דרכו של איזי שלנו: "אשרי אדם שיכול לתת מבלי לזכור זאת כל הזמן ולקבל מבלי לשכוח זאת אף פעם". יהי זכרו ברוך!

זכות גדולה נפלה בחלקי לקבל אבא שכזה, אשר לנגד עיניו תמיד עמדה הנתינה ללא תמורה.

איזי (כפי שכולם הכירו אותו), היה שם תמיד בשביל כל חבר, מכר, ידיד או בן משפחה קרוב או רחוק, וקיבל את כולם בחום ובאהבה. בכל שאלה, בקשה או הצעה – תמיד ידע להקשיב, לתת עצה טובה ולעזור מכל הלב – גם אם היה זה פרור הלחם האחרון שלו. כזה היה – ראה תמיד את חצי הכוס המלאה. גם אם היו שם רק כמה טיפות, האמין שהיא תתמלא וכך קרה. האמונה באדם הייתה אצלו חזקה מהכול. גם אם לא הקשיבו לעצתו – היה שלם עם עצמו וגם כאשר זה פגע בו, לעולם לא הפסיק להאמין שהכל אפשרי – כזה היה אופטימיסט חסר תקנה.

למרות שלא היה דתי, שורשי היו ביהדות והוא אהב לצטט מפרקי אבות משפטים שתמיד ביטאו את דרכו, כמו "במקום שאין אנשים – השתדל להיות איש", כי ההשתדלות מכפרת על הכל.

נער שובב וגבר מנומס

מהגימנסיה ע"ש פירסטנברג בבנדין ועד לפעילותו בארגון זגלמביה. טריימן פלה מעלה קווים לדמותו של יצחק (איזי) גרינגרס ז"ל

יצחק התנדב בפעילות ציבורית והיה חבר הנהגה של ארגון זגלמביה, בה פעל במסירות אין קץ. הפעילות של יצחק בארגון הייתה ענפה. בבוקר יום השואה נסעתי עם יצחק לאתר ההנצחה של זגלמביה, שם קיבלנו את פניהם של ילדי בית הספר וסיפרנו על קורותינו.

יצחק היה מעורב בהשגת השטח מקק"ל להקמת האנדרטה והמתחם כולו, בבנייתו ובאחזקתו. במפגש השנתי, ביום השואה, שמתקיים באתר ההנצחה תמיד הופיע יצחק והקריא מפרקי אבות בקולו הערב. חברותי מהכיתה ואני משתתפות בצער המשפחה. שלא תדעו יותר צער.

יהי זכרו ברוך!

למדנו באותה כיתה בגימנסיה ע"ש פירסטנברג בבנדין. אני זוכרת את איזי כנער שובב שלא פעם משך לי בצמות. נפגשנו אחרי השואה בארץ וראיתי לפני גבר מנומס ובעל נועם הליכות. יצחק שמר על קשר עם כל החברים מהכיתה ששרדו. בפסח תחסר לי השיחה אתו. השנה הארגון עומד לחגוג מאה שנה להקמת הגימנסיה, ויצחק איננו.

הערכתי ליצחק גברה כשהכרתי את בת זוגו, אסתר שתבדל לחיים. היא בת דודה להנס פוגל ז"ל חבר ב"נאשה גרופה" שהיה ידיד ורע לכולנו. בעלי, פינק ז"ל, ואני היינו נפגשים עם אסתר ויצחק מפעם לפעם. זכורה לי במיוחד חגיגת יום הנישואין המפוארת שלהם, בה השתתפנו.

4 אבנים קטנות מפולין

בני מצא את הקבר של סבי, מנחם יוסף זיונץ, בבית הקברות בזביירצ'ה. מהגומה שחפר בשלג, בה הדליק נר זיכרון, אסף 2 אבנים קטנות ואותן שמנו בקבר של אבי

מאת יוסי זיונץ

מור זיונץ ליד קבר סבו בזביירצ'ה

הוא נסע ואני עוקב אחריו בפייסבוק. שלג, קור, רק מהתמונות אני מרגיש צינה בכל גופי. ורשה, הגטו היהודי, החומה, המוזיאון, האנדרטה, בית קברות, טיול עמוס שורשים. וכך עובר יום ועוד יום והם בקראקוב ופתאום הם בעיר קטוביץ. רגע, אני מכיר את העיר הזאת, הרי היא עיר המחוז שעל שמה נקרא חבל זגלמביה!

לרגע חלפה במוחי המחשבה להציע לו לנסות ולהגיע בכל זאת לזביירצ'ה, אבל מישהו הקדים אותי! בן דוד שלישי שלי (ככה זה אצלנו, הניצולים, הסבתות שלנו היו בנות דודות!!!) מר ג'פרי צימבלר, שחי בניו יורק, פנה לבן שלי בפייסבוק ואמר לו שקטוביץ נמצאת במרחק של שעה וחצי נסיעה מזביירצ'ה. הבן שלי ענה לו שזה טיול מאורגן ואין אפשרות לסטות מתוכנית הטיול. הזמן חולף בעצלתיים, אין לי טלפון חכם ואני מתחבר לפייסבוק דרך מחשב נייד שאני בדרך כלל פותח בשעות הערב המאוחרות.

אבא שלי נולד בזביירצ'ה, שרד את השואה ועלה לישראל. אבא שלו (סבא שלי) נפטר כחצי שנה לפני פלישת הנאצים לפולין והוא קבור בבית הקברות היהודי של זביירצ'ה, אולי היחיד ששרד את השואה בלי שיד אדם פגעה בו.

כמו בכל בית של ניצולי שואה, גם אצלנו לא דיברו על השואה. כילד אבי לקח אותי למפגשים השנתיים של "ארגון יוצאי זביירצ'ה והסביבה" עד שפסקו ועברו למפגשים בבית התפוצות, בהם חילקו מלגות לימודים סמליות. ילדי ונכדי הניצולים נתבקשו לכתוב סיפור או ראיון עם הסבא או כל דבר הקשור לשואה ולתקומה, ואת היצירות הטובות ביותר הם זכו להקריא למשתתפים.

רק לאחר שידור הסדרה "עמוד האש" בערוץ הראשון אבי החל לספר לנו סיפורים מפורטים על מה שעבר בשואה. חלק מהסיפורים נשמעו לנו כמו "סיפורי אלף לילה ועוד לילה", וחלקם היו אכזריים וקשים למשמע אוזניים. אבא שרד את מצעד המוות מאושוויץ לאדמת גרמניה.

כמובן שהילדים שלי, הנכדים שלי, שמחו לבוא אתנו למפגשים האלה בבית התפוצות, כשאני עוזר להם להכין את סיפוריהם ולערוך אותם. וכך הם התוודעו יותר ויותר לנושא השואה ולמדו על כוחו וחוזקו של סבא שלהם.

הנכדים גדלו, הלכו לצבא, טיילו בחו"ל, וסבא שלהם הלך לעולמו. הוא לא זכה לראות את הנכדים מתחתנים ולא את הנינים (והנכדים שלי).

לפני כמה חודשים הודיע לי בני הבכור: "אבא אני יוצא עם משלחת של 'אל על' לסיור בפולין". מה, מי, איך? "אשלח לך את תוכנית הטיול ותשלח לי מייל עם הסיפור של סבא בסדר?". ראיתי שהם אמורים לבקר בעיר קילצה, שהתפרסמה לרעה בפוגרום שנעשה ביהודים שחזרו אליה אחרי המלחמה! "תשמע", אני אומר לו, "שתי אצבעות על המפה מתחת לקילצה שוכנת העיירה שסבא שלך נולד בה, זביירצ'ה". "באמת? טוב לדעת אבל זה טיול מאורגן ואני לא חושב שיעשו שינוי בתוכנית בשבילי", השיב לי.

מרצ'ין ברגר, האדם ששומר ומטפח את בית הקברות, שיחכה לו בשער עם המפתחות.

מיד יציתי קשר עם קריסטוף "חבר פייסבוק" פולני שגר בזביירצ'ה, בחור בגילו של בני שהתכתבנו מדי פעם על ענייני זביירצ'ה, שטרם ומצא תמונה של הבית בו נולד אבי שהפך אחרי המלחמה לבית ספר ונהרס כעבור כמה שנים. קריסטוף התרגש לשמוע על הביקור של בני ומיהר להגיע לפגישה בכניסה לבית הקברות.

המפגש התקיים כמתוכנן. בהתרגשות רבה וקבלת פנים חמה ואוהדת (במינוס 5 מעלות צלזיוס) מצא הבן שלי את הקבר של סבא שלי, מנחם יוסף זיונץ, הוא הצטלם לידו, התפלל והדליק נר זיכרון בגומה שחפר בשלג. מהגומה הזו הוא אסף 2 אבנים קטנות ושם בכיסו. כשהיה בדרך לזביירצ'ה, סיפרתי לו שיש שם עוד קברים של בני המשפחה ואכן הוא מצא את הקבר של סבתא רבא שלי - צירל מונשיין - מצד סבתא וגם קבר נוסף, שלא ידעתי על קיומו, של אחות של סבתא שלי - אסתר מונשיין - והבת של הסבתא רבא צירל. בתום הפגישה הסיעו אותי לרחוב בו שכן הבית של אבא שלי, עשו סיבוב בזביירצ'ה וחזרה לקטוביץ למלון. למחרת הם ביקרו באושוויץ, גם משם הביא 2 אבנים קטנות. שוב חזרו לקטוביץ ומשם לישראל.

ביום שישי ה-3 במרץ, נסענו לבית הקברות ירקון בו קבורים אבא שלי, אליעזר/לייזר לודויג זיונץ, ואחותו, צילה לכנר לבית זיונץ (לדעתי היא נקרא על שמה של סבתא רבא צירל). אמרתי קדיש על כל אחד מהקברים, הדלקנו נרות נשמה והטמנו את האבנים מפולין, 2 בכל קבר - נסגר מעגל.

יוסי זיונץ בבית הקברות ירקון

שירלי, אשתו של הבן שלי, שולחת לי הודעה לטלפון, "מור ביקש שתעלה לפייסבוק". במקרה הייתי בבית, וכשפתחתי את הפייסבוק ראיתי כבר סרטון של הבן שלי בדרך לזביירצ'ה. ג'ף צימבלר הצליח לארגן לו (מניו יורק) מישהו שיסיע אותו לזביירצ'ה ויביא אותו לבית הקברות שם. בדרך הבן שלי יצר קשר עם

ארגון יוצאי זגלמביה אבל על מות חברי וחברות הארגון שהלכו לעולמם ושולח תנחומים לבני המשפחה. מי ייתן ולא תדעו עוד צער

<u>פרניה גולדהר ז"ל</u> לבית פוזמנטיר - מבנדין	<u>יוסף בקלש ז"ל</u> - מבנדין
<u>אברהם היידה ז"ל</u> - מבנדין	<u>יצחק איזי גרינגרס ז"ל</u> - מבנדין
<u>מנחם ליאור ליור ז"ל</u> - מבנדין	<u>חנה כהן ז"ל</u> לבית פשניצה - מבנדין
<u>מניה פרוכטצוויג ז"ל</u> לבית גריסמן - מצ'לאדז'	<u>צבי לנגר ז"ל</u> - מסוסנוביץ
<u>דב פרייברג ז"ל</u> - מבנדין	<u>אריה לייב פרוכטצוויג ז"ל</u> - מבנדין
<u>הדסה אלה וולנרמן ז"ל</u> לבית נויגבאור - מסוסנוביץ	
<u>גולדה ויינרייך ז"ל</u> לבית טורנהיים ושטיינפלד - מסוסנוביץ	

הראש מאן לקלוט והלב סרב להאמין

אומנם עם תשובות לא חזרתי, אך הבנה עמוקה מאי פעם חלחלה בי, כי אנו הקול ליקירינו שקולם אינו עוד. אנו שופרם ובידינו המשימה הכפולה - לזכור ולהזכיר, לספר ולהנחיל

מאת ליטל גדנסקי

המסע שלי לפולין החל ברצון עז לנסות להבין עוד יותר, על אף שניסיתי מאוד במהלך כל השנים דרך טקסים, סרטים, מחזות, סיפורים וביקורים.

כמי שהיא דור שלישי, הייתה לי הזכות לשמוע מאבי על החיים בצל הוריו, ניצולי שואה, ששרדו את התופת הנוראה. הייתה לי גם הזכות לשמוע על כך מסבתי. היא לא דיברה הרבה על המראות הנוראיים, ובעיקר על האבדות שהלב אינו יכול לשאת, אך הוקרתי כל מילה והנצחתי את קולה שמלווה אותי עד היום.

מן הרגע שכף רגלי דרכה במחנות הארורים - הבנתי כי עם תשובות לא

אשוב. נהפוך הוא, כמות השאלות בראשי רק הלכה וגברה. העיניים ראו והכילו, אך הראש מאן לקלוט, והלב סרב להאמין כי בני אנוש הם שאחראים במו ידיהם לפשע שנאה נתעב כל כך.

אומנם עם תשובות לא חזרתי, אך הבנה עמוקה מאי פעם חלחלה בי, כי אנו הקול ליקירינו שקולם אינו עוד. אנו שופרם ובידינו המשימה הכפולה - לזכור ולהזכיר, לספר ולהנחיל.

בעת ההליכה בגיא צלמוות, כשהקור המקפיא מסרב לעזוב וחודר לעצמות, במקומות שמהן לא הייתה עוד דרך חזרה, השתקפה לנגד עיני דמותם של סבי וסבתי.

בת 17 הייתי כשנסעתי למסע לפולין, כשנה קטנה מסבתי כשהכריזו על סיום מלחמת העולם השנייה. בת 18 הייתה כשנותרה חסרת כל, מנסה לקלף מגופה את

פצעי המלחמה, מנסה להמשיך בחיים בעודה חבולה כל כך מבפנים. כמה כוח לילדה, בת 18 בלבד, להתחיל את חיה מחדש, לגמרי לבדה?

והיא המשיכה, וכך גם סבי. שמכוח האהבה וכוחות נפש הרואיים - עלו ארצה והקימו משפחה נפלאה וחמה. זו בעיניי, החשיבות הגדולה שבמסע. ניצחון החיים, הגבורה והאנושיות על הזוועות והשנאה.

לזכר כל יקירינו ואהובינו שאנו נהיה להם לקול. לזכר סבי וסבתי שהערצתי כל כך, ותמיד אעריך ואוהב.

דברים שכתבה ליטל גדנסקי לאחר שובה ממסע לפולין בשנת 2008, ואשר הוקראו על ידי אביה, דוד גדנסקי, במהלך המסע לפולין עם משלחת זגלמביה, ביולי 2016, בטקס זיכרון במקום שהיה גטו סוסנוביץ.

תודות לחברי הארגון על תרומתם הנדיבה

רותי רחמימוב – 500 ₪

משה פרי – 500 ₪ לזכר הוריו יצחק ועדה פרגריכט מבנדן

בזכות הפייסבוק – מצאה משפחה בצרפת

אמי, אסתר, חיה 70 שנה בידיעה שאף אחד מבני משפחתה לא שרד את השואה, עד שלפני חצי שנה גילתה שיש לה בת דודה שגרה בצרפת

מאת רותי רחמימוב

ב-24 באפריל 1943, שמיני של פסח, נלקחה באישון לילה אדג'ה מירובסקי, בת ה-14, בתם היחידה של פייגל (לבית גרוסמן מאולקוש) ואברומצ'ו מירובסקי מבנדין, מבית הוריה בגטו קמיונקה של בנדין על ידי חיילים גרמנים מלווים בשוטרים יהודים.

עם תום המלחמה, לאחר שנתיים בהם שרדה מחנות כפיה ומחנות ריכוז, שבה אדג'ה לבנדין וגילתה שכל בני משפחתה נספו.

אימא שלי, אסתר, התחילה את חייה החדשים לבד בעולם. הייתה במחנה עקורים, העפילה לארץ, גורשה על ידי הבריטים לקפריסין, עברה תלאות רבות, ולבסוף פגשה את אבי והקימה לעצמה משפחה חדשה בישראל, בידיעה ברורה שאין לה אפילו קרוב משפחה אחד נוסף בעולם.

מימין: סבתא אסתר בצעירותה וכיום, משמאל: מירל בצעירותה וכיום

נפטרו, אבל בצרפת חיה בתו - מירל מירובסקי ברוורמן, בת דודה מדרגה ראשונה של אמי!

אחי, חיים עשהאל, ואשתו עינת, נסעו לפני כשבועיים לפריז ונפגשו בפגישה מרגשת עם מירל מירובסקי ברוורמן ובני משפחתה.

התרגשנו לראות אצלה תמונות של בני משפחה אחרים שמעולם לא ראינו, כי אבדו לאימא שלי כשקפצה מאניית המעפילים באותו הלילה שבו נתפסה.

מהתמונות קל לראות את הדמיון בין אימא למירל, גם בילדותן וגם כיום. מנגד, קשה לראות את האושר שהגילוי גרם לנו.

גדלתי על סיפוריה של אימא, והגעגועים למשפחה שאבדה הביאו אותי להתחבר לקבוצת הפייסבוק שהקים אלי שלו - "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה". דרך קבוצה זו נוצר קשר עם האיש המיוחד, חיים דקל, שמצא שאמי היא בת דודה מדרגה שלישית של מנחם ליאור (ליור) ז"ל.

מנחם היקר מיד אימץ אותנו אל ליבו וחיבר אותנו בחום לכל משפחתו. בתו, יעל רגב, שלחה לי את עץ המשפחה של משפחת ליור ובו גיליתי להפתעתי שדוד של אימא שלי (אח של אביה) שהיגר לצרפת בשנות ה-20, שרד את השואה.

הדוד, ליאון מירובסקי, ואשתו רבקה רגינה מירובסקי לבית ליור (גם היא בת דודה שנייה של אמי) כבר

ערוץ המידע

מתן כתריאל רצה לדעת פרטים על סבתו ולא האמין כאשר תוך כמה שעות קיבל מידע מקיף על קורותיה במהלך המלחמה ואחריה. הפרטים הושגו בזכות פרסום הבקשה ברשת ושיתופה בין חברים רבים

מאת איציק אופלר

הרשתות החברתיות והשיתוף במידע דרכן מסייעות לנו, פעמים רבות, בהשגת מידע חשוב אשר בלעדיו היה קשה מאוד להשיגו.

בגיליון זה מובאות שתי דוגמאות של אנשים שהשיגו מידע יקר ערך דרך הרשתות החברתיות: האחת של רותי רחמימוב שגילתה בזכות דף הפייסבוק "דור שני ושלישי של יוצאי זגלמביה" שלאמה יש בת דודה שמתגוררת בצרפת. דוגמה שנייה הוא סיפורו המרתק של צור וילמן.

דוגמה נוספת, טרייה יותר, מובאת כאן רק כתיאור העובדות, כאשר הסיפור המלא יפורסם בגיליון הבא של העיתון.

לפני כחודש קיבלתי מרחל בבס, מזכירת הארגון, מייל ובו בקשה לעזרה במציאת פרטים אישיים. מתן כתריאל אשר מתעתד לצאת בעוד כחודש למסע בפולין, שלח מייל וביקש עזרה במציאת פרטים על סבתא שלו. וכך כתב:

"אני פונה אליכם בניסיון למצוא את סיפור חייה של סבתי- הינדה פץ (שם המשפחה לפני הנישואים היה שייקה). אני עתיד לנסוע בעוד כחודש למסע לפולין, במסגרת משלחת צה"ל "עדים במדים", ואני מנסה למצוא כל בדל של זיכרון הנוגע אליה.

"אני פונה אליכם, כי כילד זכור לי שהיא וסבי נהגו ללכת לטקס הזיכרון ביער בן שמן של קדושי זגלמביה, ואני תקווה שאולי יש לכם מישהו הקשור אולי לסיפור חייה.

"במהלך המלחמה היא חיה בעיר סוסנוביץ בכתובת: PREZYDENTA MOSCKIEGO 17 sosnowiec. חיפשתי את שמה או את סיפור חייה בספר יוצאי סוסנוביץ וגם בספר יוצאי זגלמביה, אך לשווא. ידוע לי שהיא גם נשלחה לתקופה של כשנתיים לאושוויץ, וגם יש לי היכן שהוא את המספר שהיה לה על היד. במידה והדבר יכול לעזור אמסור אותו.

"אשמח לדעת האם קיים ארכיון או מקום בו ניתן לחפש עדות שהיא נתנה. במידה ולא אשמח אם תוכלו להפנות אותי למקום בו אולי אוכל למצוא את עדותה או משהו הקשור לסיפור חייה. תודה!" מתן כתריאל.

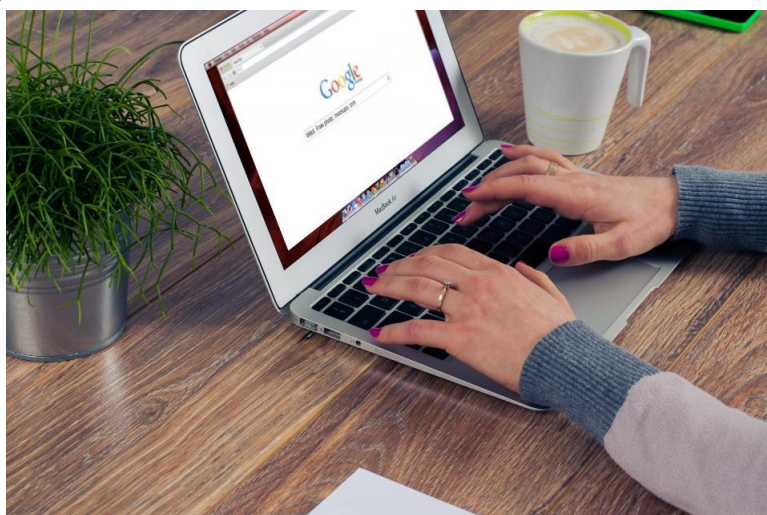
לאחר קריאת הבקשה, פניתי אל מתן ושאלתי אם יוכל למסור לי את המספר שהיה חקוק על זרועה של סבתו? מתן בדק ומסר לי את המספר.

העברתי את המספר ואת שמה של הסבתא למישהו שסייע לי בעבר בשאלה זוהה, ותוך מספר שעות מתן קיבל מידע מקיף ומפורט, כ-30 עמודי מסמכים, המכילים פרטים רבים על סבתו במהלך המלחמה ולאחריה. כל אלה הושגו בזכות פרסום הבקשה ושיתופה בין חברים רבים.

מתן הבטיח לשתף אותנו בסיפור השלם לאחר שובו ממסעו לפולין.

מי שהפרטים שמסר מתן נשמעים לו מוכרים ויש לו אינפורמציה שיכולה לעזור למתן להשלים את פזל חייה של סבתו, נשמח לדעת כדי להעביר לו.

נשמח לעזור גם לאחרים בעתיד.

The victory of life

Lital Gedanski wrote these words after visiting Poland 2008. Her father, David, read them while visiting Poland with the Zaglembe organization delegation, July 2016, during a ceremony at the place where the Sosnowiec Ghetto was situated

Lital Gedanski

My journey to Poland started with a strong desire to try to understand more, though I tried for years through stories, movies, ceremonies and many more. As a third generation, I had the privilege to hear from my dad about the life besides his parents, Holocaust survivors, who bravely survived.

I also had the privilege to hear about the Holocaust from my grandma. Although she refused to speak about the horrors she went through, and mostly about the terrible losses, I cherished every single word, and every story which I carry with me until today.

From the moment I stepped into these horrible camps, I understood I would not return with answers. The visual evidence and the verbal testimony of starvation, cruelty and bestiality were so overpowering as to leave me without words.

Although I didn't return with answers, I understood more than ever that we are the voice of our precious beloved ones who cannot speak anymore. We are the ones with the responsibility to remember and remind, to tell and to pass it forward.

While walking in the valley of death, when the cold refuses to leave, in the places in which there wasn't turning back- I suddenly saw my grandma and grandpa in my head.

I was 17 then, in my journey to Poland. A year younger than my grandma when the war ended.

She was only 18 when left all alone, tried to recover from the horrors a girl does not need to pass. How much strength my grandma needed, to start her life all alone. But she did so, and so does my grandpa that with love and a lot of strength immigrated to Israel and started a lovely family.

To me, this is the great importance of the journey. The victory of life, of love, of braveness and of humanity over the malice and hatred.

In commemoration of all our beloved, that we will be their voice. In commemoration of my grandparents who I loved so much, and always will.

The Zaglembe World Organization is a non-profit organization ran by volunteers. All our activities are aimed to remember the heritage of the Zaglembe Jewry by maintaining the connection between our families in Israel and worldwide, secure and upkeep the Jewish memorial sites in Zaglembe and in Israel.

The many activities taken up by our organization entails considerable expenses. Our main monetary coverage comes from membership fees in Israel and donations from our friends abroad.

Help us continue our work by donations. Your participation is crucial.

Donating by bank transaction:

Leumi Bank

Branch 783, Maskit st. 32 Herzlia

Account Number: 34600/62

Zaglembe org

SWIFT Code: LEUMILITXXX

IBAN: IL 820107830000003460062

Language was not a barrier because we shared a collective memory. We looked with respect to those who had grown up in Zaglembe and were first hand witnesses to the horrors. How did they go on to live full lives, raise families and return to places that hold such nightmare memories and still sing songs from childhood? We understood we were alive because of the strength, luck and perseverance of our relatives. For me, and I believe for many of the second and third generation, the days together in Zaglembe made us want to share the experience with the next generation not as an obligation but a force as powerful as blood pumping through the heart. We did not read the Jewish history; we did not hear the same stories told again and again at family meals, we were in the place our families had lived good lives, escaped in fear or died horrid deaths. We saw. We felt. Through this shared experience Zaglembe became real and true, with a history that must never be lost.

Our days together went FAR beyond a shared experience, shared meals and learning the habits of new friends. Thanks to the immense skill and humanity of our leaders and guides, we walked together into the beautiful life that was once Zagliembe, felt a tiny bit of the horror, fear and dehumanization our families, their neighbors, and millions of others experienced in the 1940s. We also caught a glimpse of a future Poland finally out from under the thumb of Nazis and a communist regime; where it is OK to be Jewish.

I believe part of what happened during the course of those days together is that we came to see a life we might have lived. We might have been neighbors, intermarried, done business together had not one brutal, insane man been able to lead other crazed people to round up and slaughter our families. Our parents or grandparents are the ones who survived or escaped freeing us to spread across the world, speak different languages and share different cultures. Yet, here we were in 2016,

reunited. It was safe and we could walk through cemeteries where our families wept when they buried a wife or son and touch their headstone. These were the “lucky” ones. They were not in the mass graves or lost. Our group was together to mourn, but also celebrate life with jokes, laughter and many hugs.

My family came from another region of Poland, but not so far away from Zagliembe. And, though not from the immediate area, my family’s names --pages of names – are listed with millions of murdered individuals on the sheets of paper hanging in Auschwitz. As our group of 60 people stood before the bombed out crematorium at Birkenau, on soil containing our own genetic material turned to ash, we stood as a lineage. We remembered our immediate family, we remembered the millions we did not know then and the people who are dying in other parts of the world today because – because there is no *because*.

On July 1, 2016, the people on the tour were strangers, but are now, part of a *soul* family. Poland was not on my list, I hope to return someday. The bus was not torture, but our home...a place to digest the sights and messages of the day, listen to stories, make friends and learn, learn, learn and there was a toilet...excellent planning by the organizers we had plenty of “pit stops”! As for Auschwitz...well, it would have been a huge mistake if I had let my fear keep me from the experience.

Every day we saw, felt and heard so much more than Auschwitz-Birkenau could tell us. Though such a journey is not likely to come again, it will be with an open heart and mind I will go. I reconnected with how very, very fortunate we are, how alive, how much we have to cherish in our immediate family and the greater family. This vacation was a trip to see firsthand that differences in nationality, religion, and background are quickly meaningless and how powerful and beautiful a shared heritage can be.

My journey to Poland

Linda Koebner

“What did you do on your summer vacation”? Thousands of school children are hearing this question as they return to the classroom this week. How do I share the story of my vacation??? I could simply say, “I went to Poland.” I could then go on to describe Warsaw, Krakow, the countryside, the nice people we met, the amber in the shops, delicious pierogi, and interesting museum exhibits. I could share some of the history I learned of Poland’s long, rich and often tortured history or recount my long trip from California through Georgia, across the ocean to Holland and finally to Warsaw. But all of this would miss the most interesting and powerful part of my journey to Poland. In fact this is not a trip I had that was high on my list of places to visit or things to do. I might start the story of my summer vacation by saying that I had little interest in going on this trip. Everything about it sounded like no vacation at all. (Italy, Viet Nam or the Grand Canyon all sounded more enticing). A bus tour with dozens of people I did not know (I hate buses and feared there would be no toilet); commemorations in cemeteries... (I am not one for ceremonies, or religious observance). And, a holiday that includes a day in Auschwitz-Birkenau!! I felt I have seen and heard way too much from my family since childhood. And I have too vivid an imagination. I would sit that day out.

But, this trip was an opportunity we had been searching for. For years my husband, his brother and I had looked for the right time and trip to accompany my mother in law back to her roots, pay respects to those who were left behind and introduce the homeland to the family that grew up in America. We always came up short. Then, this tour, organized by the World Zaglembe Organization seemed tailor made—the region in Poland that held our roots.

Interested, but not enthusiastic, off I went. I did not just set off on a tour to the Zaglembe region of Poland, a place much of the world ignores, it turned out I was embarking on a life affirming and life changing journey.

There is far too much to tell in a brief article and so much that cannot be put into words, so I have hesitated to write anything. For those of you who were on the trip, you know what we saw as we walked the streets of Bedzin, Dabrowa Gornicza, stood silently among ancient headstones, shared meals and sang songs. You know what we felt as wreaths were laid to mark the immeasurable sorrow, horror and memory of those whose lives, set down through generations, were ripped apart and slaughtered. At the same time, you know the immediate connections we made--strangers from The USA, Israel, Canada and England. You remember how in less than a fortnight of knowing one another, we could laugh, sing, cry and share the most private thoughts.

Linda is at the center dressed in black

Dear Menachem ! Mr. President! My friend!

Nobody believes that we will never meet.

Nobody believes that we won't hear you in Modi'in, that you won't be present at our meetings and that you will never come to Będzin. Nobody believes that you won't answer the phone and that you won't tell us about your experiences, about your family and your life.

Nobody believes that you are no longer with us!

Thank you so much for all you have done for Będzin society, for Jews from Zagłębie.

Thank you for years of friendship, for smile and every warm and wise words and advices.

We will never forget about you!

**Adam Szydłowski with family
and friends from Będzin.**

Drogi Menachemie !

Panie Przewodniczący!

Mój Przyjacielu!

Nikt nie wierzy w to, że już się nie spotkamy .

Nikt nie wierzy w to, że nie usłyszymy cię w Modi'in, że nie będzie cię z nami podczas spotkań, oraz w to - że Cię nie będzie znowu w Będzinie.

Nikt nie wierzy w to, że nie podniesiesz słuchawki telefonu i że nigdy już nie opowiesz nam o swoich przeżyciach, o swojej rodzinie, o dawnych czasach.

Nikt nie wierzy w to, że Cię już nie ma z nami!

Serdecznie dziękuję Ci za wszystko co zrobiłeś dla społeczności Będzina, dla Żydów z Zagłębia.

Dziękuję za lata przyjaźni, za szczery uśmiech, za ciepło i mądre słowa i porady.

Nie zapomnimy i będziemy zawsze o Tobie pamiętać

**Adam Szydłowski z Rodziną i
przyjaciółmi z Będzina**

**Burmistrz Miasta Czeladź
Zbigniew Szaleniec**

Urząd Miasta Czeladź
41-250 Czeladź, ul. Katowicka 45
tel.: +48 32 76 37 920, +48 32 76 33 693; fax: +48 32 76 33 694
e-mail: burmistrz@um.czeladz.pl www.czeladz.pl

ŚWIATOWY ZWIĄZEK
ŻYDÓW ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO
Z SIEDZIBĄ W TEL-AVIVIE

Szanowni Państwo

Ze smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci pana Menachema Liora – przewodniczącego Światowego Związku Żydów Zagłębia Dąbrowskiego. Mamy w pamięci wizytę pana Liora wraz z przedstawicielami Związku w Czeladzi w ubiegłym roku. Cieszyliśmy się na Jego przyjazd w tym roku – ale niestety, śmierć zabrała tego wspaniałego Człowieka. Pan Menachem Lior pozostanie na zawsze wśród nas jako jeden spośród tych, którzy wracają do miejsc swojego dzieciństwa – On wracał do Będzinaa zarazem dbają o to, by pamięć przetrwała wśród młodego pokolenia.

Wszystkim członkom Związku składamy serdeczne wyrazy współczucia

Z poważaniem i szacunkiem

BURMISTRZ MIASTA CZELADŹ

ZBIGNIEW SZALENIEC

Czeladź, 22 lutego 2017 roku

Letter of condolence from Czeladz mayor

Dear friends,

In the recent Zaglembia newsletters, this place was dedicated to our chairman's words and blessings to our organization friends. Unfortunately, our chairman, Mr. Menachem Lior, passed away 2 months ago.

Menachem thought that one of his main tasks was to strengthen the connection between the Zaglembia organization and the second and third generations in Israel as well as abroad and placed most of his efforts in that mission. During the last Poland tour, July 2016, about 20 members from abroad and about 30 members from Israel including Menachem, his wife Hanka, his daughter Yael and her husband.

In the last Zaglembia newsletter, no. 39 Menachem wrote:

"I felt it during our journey. Your warm words only intensified these strong feelings. The good spirit you have all brought with you to the journey created excitement and closeness that we have all shared during our time in Poland.

Dear friends, all generations of Zaglembie survivors,

In recent years, with the vision of the future, second and third generation Zaglembie survivors were integrated into the Organization management.

The Chairman was a first generation survivor and with him on the board were second and third generation survivors.

Now, that the last first generation chairman Menahem Lior has passed on, we, the second generation survivors at the board, have decided to continue the mission and dream of the founding fathers of the Organization.

We aim at continuing to preserve the Zaglembie Jewish heritage and commemorate its sites and culture in Poland and certainly in Israel.

The Organization management has selected a leading team of six members headed by me. The team will work at setting goals, work plans and procedures so that the Organization functions fully to fulfill the sacred mission the first Zaglembie survivors persevered and set out to achieve.

I hope these new bonds of friendship will continue despite the physical distance. The motif of the journey was to bring the tradition and memories of our ancestors to all, and I believe this goal has been achieved. The respect for the past and its memories helps us learn more, cherish and remember the lost culture of Zaglembia that the Nazis tried to eradicate during the Holocaust.

Saying all this, I must admit this is not enough. Our vision to promote our message about the tradition of our ancestors to the next generation is of top priority.

Our organization will do the best it can to attain this important goal. Let's remember his words and try to fulfil his last wish.

Happy Pesach to you all
Iseec Opler
Zaglembia newsletter editor

This, in addition to the daily activity and the various scheduled events as traditionally carried out by the Organization. We aim at integrating third generation survivors, as well.

At the general assembly of the Organization, to take place on the New Year's Eve, organization members will receive a report relating to the targets set, the targets achieved, our designated policy and work procedures that we have established.

We will elect new institutions that will continue our commemoration project that has brought pride to Zaglembie Jewry.

From this platform, I call upon Organization second and third generation members to lend a hand whether through action, advice, donation or member fee.

Wishing you a happy and Kosher holiday,

Dov Pnini,
Leading team Chairperson

הנצחה ביד הזיכרון

כל המעוניין להנציח את שמות יקיריו ביד הזיכרון
לקדושי זגלמביה במודיעין,

אנא העבירו את השמות אל שמשון ישביץ

טל: 052-5469-888

נא לציין - הנצחה

דוא"ל: jshimshon@gmail.com

Personal Commemoration

We remind you that in the Commemoration Valley in the Modiin Memorial Site, there are still places left for personal commemorations of family members that were perished during the Shoa. One engraved line of commemoration in black marble cost 150\$. Those who wish to commemorate their beloved ones may contact:

jshimshon@gmail.com

קפה זגלמביה

אחת לחודש נפגשים בני הדור השני והשלישי

למפגש רעים והרצאה

הודעה על המפגש נשלחת בדוא"ל

לפרטים נוספים: רחל בבס Rachel.bebes@gmail.com

דמי חבר לשנת 2017

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מבוטלות. הכיסוי הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה על 150 ש"ח. כל תרומה נוספת תתקבל בברכה. את דמי החבר ניתן לשלם:

- ישירות לחשבון הבנק: לזכות "ארגון יוצאי זגלמביה", בנק לאומי, סניף 783 הרצליה, מס' חשבון: 34600/62 לאחר התשלום יש לשלוח העתק מההעברה לפקס: 03-6771542 או למייל rachel.bebes@gmail.com על מנת שנוכל להוציא קבלה.
 - באמצעות הדואר - בצ'ק לפקודת ארגון יוצאי קהילות זגלמביה, ת"ד 7799, רמת גן 5217701
- אנא, שלמו את דמי החבר כדי שנוכל להמשיך בפעילות החשובה של הארגון. קיומו של הארגון תלוי בכם!

מרכז מידע וסיוע לגיל הזהב ע"ש אלרן - בתל-אביב-יפו

עיריית תל-אביב-יפו מקיימת מרכז מידע לאוכלוסייה המבוגרת בעיר.

כל תושבי תל-אביב-יפו יכולים לפנות למרכז לקבלת מידע והכוונה

המרכז פעיל בימים א'-ה' בין השעות 16:00-08:00

מספר הטלפון: 03-5378880

לאחר שעות הפעילות ניתן להשאיר הודעה בטלפון: 1-700-700-204

לתרומות: ארגון יוצאי זגלמביה

בנק לאומי, סניף הרצליה מס' 783,
חשבון מס' 34600/62

Zagłębie World Organization, 23
Frishman St., Tel Aviv 63561, Israel
For contributions: Bank Leumi of
Israel, branch No. 783,
account No. 34600/62

הדפסה - דפוס קוניאק ת"א

עיצוב: מיה ישראלי

עורכים: איציק אופלר, מיה ישראלי

כתובתנו: רחוב פרישמן 23, תל אביב 6356109, מייל מנהל אתר האינטרנט: admin@zaglembie.org

שומרים על קשר: עדכונים באתר - www.zaglembie.org, ובפייסבוק - "דור שני ושלישי ליוצאי זגלמביה"